

Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

Naar aanleiding van het antwoord op schriftelijke vragen uit de Tweede Kamer inzake de benadering van een huisarts door de BVD heeft de KNMG de Minister om opheldering gevraagd over zijn standpunt terzake. Dit heeft geleid tot een schriftelijke discussie, die nog niet is afgesloten. Anders dan de Minister stelt de KNMG zich op het standpunt, dat een benadering van een arts door de BVD onder geen enkele omstandigheid en onder geen enkele voorwaarde te rechtvaardigen is.

Gerechtelijke procedures.

Naar verwacht zullen in de procedure Wilman vs. de Staat (actie tot schadevergoeding wegens beweerde onrechtmatige daad van de BVD) binnenkort de pleidooien worden gehouden.

Vernomen is, dat , op wiens verzoek in september 1982 ten overstaan van de Rechter-Commissaris te 's-Gravenhage een voorlopig getuigenverhoor is gehouden inzake beweerde schending van de privacy van , op grond van de uitkomst van dit getuigenverhoor heeft afgezien van het aanspannen van een civiele procedure tegen de Staat.

Benelux.

Op 23 februari 1983 is te Brussel de Ministeriële Werkgroep voor het Personenverkeer bijeen geweest. Het enige punt van bespreking vormde de gebrekkig uitgevoerde personencontrole aan de Belgische zuidgrens. De Belgische Minister van Justitie heeft toegezegd op korte termijn de nodige maatregelen ter verbetering te treffen. De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer alsmede de Subcommissie ad hoc zijn in de verslagperiode enkele keren bijeen geweest. Hoofdamttenaren van de Dienst hebben deze vergaderingen bijgewoond.

Publiciteit.

In verband met verschillende negatieve ervaringen is in de verslagperiode wat off-the-record voorlichting betreft terughoudendheid ten opzichte van de media betracht. Slechts in een enkel geval verstrekke het Kabinet globale achtergrondinformatie in zaken waarbij de Dienst rechtstreeks was betrokken.

Relaties met buitenlandse diensten.

Op 7 oktober 1982 vond in Luxemburg het halfjaarlijkse overleg plaats van de Hoofden van veiligheidsdiensten in de Benelux, gevolgd door de periodieke vergadering van chefs van diensten in negen West-Europese landen te Parijs van 19-21 oktober 1982. Voor de tweede en laatste maal, medio november 1982, trad het Hoofd van de Dienst op als voorzitter van het Nato Special Committee te Brussel, dat het jaarrapport over contra-terrorisme, contra-subversie en contra-spionage vaststelde. Op 26 januari 1983 lichtte hij in deze hoedanigheid het jaarrapport in de Nato-raad toe. De bijeenkomst van de Hoge Ambtenaren Trevi vond op 8 december 1982 te Kopenhagen plaats, voorafgegaan door een werkgroep-vergadering waaraan eveneens werd deelgenomen. Op 24 maart 1983 vond het Benelux-overleg te Maastricht plaats. Behalve de regelmatige contacten met de buitenlandse zusterdiensten, val het bezoek van de directeur-generaal van de Franse inlichtingendienst op 29 oktober 1982 te vermelden.

Relaties met de politie, de binnenlandse zusterdiensten en andere (beleids-) instanties.

In de verslagperiode werd veelvuldig overleg gepleegd met korpschefs van gemeentepolitie en districtscommandanten van rijkspolitie. Aan 31 korpschefs en districtscommandanten werden door een kabinetsmedewerker één of meer bezoeken gebracht. Een zevental leidende politiefunctionarissen werd bij de Dienst in verband met diverse aangelegenheden ontvangen.

Regelmatig overleg werd gepleegd met beleidsfunctionarissen van de Nederlandse Inlichtingendiensten.

Op 14 oktober 1982 werd door het hoofd en plaatsvervangend hoofd van de Dienst, vergezeld van een drietal hoofdamttenaren, een werkbezoek gebracht aan de Algemene Inspectie der Rijkspolitie.

Tussen 26 oktober en 23 november werden de periodieke zgn. korpschefsconferenties gehouden, waarvoor alle korpschefs en districtscommandanten van Nederland, alsmede een vertegenwoordiging van de Koninklijke Marechaussee werden uitgenodigd. De opkomst was zeer bevredigend (+ 90%). Aan de orde waren actuele onderwerpen, het inlichtingen- en veiligheidswerk betreffende.

Op 29 maart 1983 bracht de Commandant der Koninklijke Marechaussee een bezoek aan het hoofd van de Dienst ter bespreking van enkele aspecten de verhouding BVD-Koninklijke Marechaussee rakende. Op alle aan de orde gestelde punten werd een principe-overeenstemming bereikt.

DIRECTIE B
=====

Algemeen

Een in Pakistaanse oppositionele kring geopperd voornemen om ter bevrijding van politieke gevangenen in Pakistan een lijntoestel van Pakistan International Airways te kapen, werd in samenwerking met politie en justitie in een vroegtijdig stadium doorkruist. Bij gebrek aan duidelijke bewijzen inzake strafbare handelingen kon evenwel niet tot vervolging van de betrokkenen worden overgegaan.

Sedert 8 december 1982 wordt veel aandacht en operationele activiteit besteed aan Surinaamse kringen, waarbinnen allerlei initiatieven worden ontwikkeld om het militaire bewind-BOUTERSE omver te werpen.

Ook de heimelijke, vanuit Oost-Europa bedreven politieke beïnvloeding - vooral rond het vraagstuk van de bewapening - vraagt nog steeds de bijzondere aandacht.

Relaties *

Regelmatig wordt ten behoeve van de regering, de NATO, binnenlandse en buitenlandse zusterdiensten en de politie gerapporteerd over het gevarieerde werkterrein van politiek-extremistische partijen, organisaties en anti-democratische pressiegroepen van Nederlanders en buitenlanders.

*) Met sommige hieronder genoemde instanties bestaat o.m. ook vanuit de Directie C een goede werkrelatie.

Daarnaast vindt geregeld overleg plaats met en worden gegevens uitgewisseld tussen en adviezen verstrekt aan:

buitenlandse zusterdiensten

Met name op het gebied van het terrorisme wordt informatie uitgewisseld;

G.R.I.

Met de Bijzondere Zaken Centrale worden wekelijks gegevens uitgewisseld met betrekking tot verkregen informatie met een strafrechtelijk aspect;

militaire zusterdiensten en IDB

Er is een goede coöperatie met de militaire diensten, i.c. op het terrein van de activiteiten der anti-militaristische organisaties. Met de IDB wordt in een werkgroep samengewerkt met betrekking tot de beeldvorming over Suriname en de op dat land gerichte activiteit vanuit ons land;

Politie-inlichtingendiensten

Hiermede bestaat een zeer frequente uitwisseling van informatie en worden veelvuldig werkbesprekingen gevoerd teneinde niet alleen een optimaal inlichtingenresultaat te bereiken, doch de politie tevens in staat te stellen op allerlei terreinen tijdig en efficiënt (tegen-) maatregelen te treffen.

Aandachtsgebieden

a. Politiek (Gewelddadig) activisme

Gewelddadige tendenzen in het overwegend extreem links gerichte activisme baren voortdurend zorg. Bij de exploitatie van de in verband hiermee verkregen informatie houdt de Dienst zowel het belang van de bescherming van de bron van informatie als het belang van de voorkoming van schade aan lijf en goed bij acties in het oog.

Anti-Kernenergie Beweging (AKB)

Directe actiedoelen zijn op het ogenblik de plannen tot opslag van radio-actief afval op het land en de transporten van grondstoffen en producten naar en van Urenco in Almelo. Opmerkelijk is, dat behalve de normale blokkade- en bezettingsacties en de demonstraties in verband met de opslag de laatste tijd ook acties plaats hebben gevonden bij personen, die gezien worden als verantwoordelijk voor de besluitvorming.

Anti-Militaristische Beweging (AMB)

In de afgelopen periode heeft het maandelijks Landelijk Overleg "Onkruid" (LOO) zich opgeheven. Daarvoor in de plaats kwam een tweemaandelijks Landelijk Anti-Militaristisch Overleg (LOAM), dat zich evenals het LO van de AKB meer met theoretische zaken bezighoudt dan met het plannen van acties; dit laatste is weer een zaak geworden van de autonome, plaatselijke groepen, die het bij hun acties verder vrij staat de naam "Onkruid" te gebruiken. Actiedoelen van de AMB zijn op het ogenblik voornamelijk de kruisraketten en de munitietreinen.

b. Terrorisme

Bindingen van de RAF met Nederland

Eind vorig jaar is na politie-acties contra de illegale RAF in West-Duitsland (arrestaties en ontmanteling van ondergrondse depots) nogmaals gebleken dat de RAF bindingen heeft met Nederland. Er is beslag gelegd op Nederlandse identiteitsbewijzen en Nederlandse valuta alsmede routebeschrijvingen ten behoeve van illegale grensoverschrijdingen vanuit West-Duitsland naar Nederland.

Over deze affaire is nauw overleg gepleegd met ter zake verantwoordelijk andere Nederlandse en Duitse instanties.

c. Trotskisme

In het trotskistische "Institut International de Recherche et de Formation pour Promouvoir le Socialisme Scientifique et Démocratique" te Amsterdam heeft een cursus plaatsgevonden voor merendeels uit West-Europa afkomstige, jeugdige trotskisten met als doel de permanente revolutie te bevorderen en als onderdeel daarvan de jongerenacties in West-Europa te coördineren. Met belanghebbende zusterdiensten heeft hierover overleg plaatsgevonden.

Minderheden

Turken

De protesten van de links-extremistische Turkse organisaties Dev-Sol en Dev-Yol tegen het militaire bewind in Turkije gaan onverminderd voort. Na de hongerstakingen en bezettingsacties van medio 1982 volgde begin november 1982 een bezetting van het Turks Verkeersbureau aan de Herengracht te Amsterdam.

De bezetting was een protest tegen het in Turkije gehouden referendum inzake de nieuwe Turkse grondwet.

In ditzelfde kader had Dev-Sol in Duitsland twee dagen eerder met wapengebruik het Turkse Consulaat-Generaal in Keulen bezet. Naar aanleiding van deze actie werd in Duitsland de Dev-Sol tot verboden organisatie verklaard. Deze activiteiten illustreerden niet alleen hoe licht ook ons land met vanuit het buitenland geïmporteerd geweld kan worden geconfronteerd, maar ook dat vanwege de internationale verbindingen der politieke extremisten samenwerking tussen de ambtelijke diensten over de grenzen heen vereist is.

Surinamers

In groeiende mate werd in de afgelopen maanden aandacht geschonken aan activiteiten van groepen voor- en tegenstanders van het regiem -BOUTERSE in Nederland. Dat gold met name de plannen van diverse in ons land verblijvende (ex-) Surinamers voor een militaire actie tegen het genoemde bewind.

Dat van de in Utrecht woonachtige ex-luitenant dient het meest serieus genomen te worden. c.s. maken gebruik van de dekmantel "Andes Medical Aid". Zij slaagden erin tientallen personen met een geschikte militaire achtergrond te recrutereren, die zich vanaf medio april paraat dienden te houden. Onderlinge tegenstellingen, gebrek aan coördinatie en financiën stonden tot nu toe echter een krachtenbundeling in de weg. Vanwege de politieke implicaties van enigerlei coup-

voorbereiding vanaf Nederlands grondgebied heeft - na overleg met de minister - een reeks indringende gesprekken plaatsgevonden met lieden, die ervan worden verdacht zich daarmee in te laten. Overigens wordt van alle beschikbare operationele en technische middelen gebruik gemaakt om op de hoogte te blijven van wat zich in dit vlak afspeelt.

Communisme

In Nederland is sprake van een opvallende neergang van partijen die zich op het marxisme-leninisme baseren. Tezelfdertijd dwingt de bewapeningsproblematiek hen tot een zakelijke benadering van Oosteuropese regimens, die daarvan op hun beurt trachten te profiteren door middel van op min of meer verholde wijze uitgevoerde beïnvloedingscampagnes. Zo beschouwt de CPN de Sowjet-Unie weliswaar niet langer als een "natuurlijke bondgenoot", maar zijn de relaties met Sowjet-vertegenwoordigers toch vriendelijk gebleven, hetgeen ook hiermee verband houdt dat in de Commissie Buitenland van de CPN naast critici van de Sowjet-Unie ook oude loyalisten zitting hebben. Van belang voor de internationale betrekkingen is eveneens de Commissie Vrede en Veiligheid van de CPN, die op soortgelijke wijze is samengesteld als de Commissie Buitenland. Initiatieven om de acquisitie van inlichtingen uit beide commissies te verbeteren zijn in voorbereiding.

Een goed inzicht in deze ontwikkelingen wordt mede verkregen dank zij de inspanningen van de lokale politie-inlichtingendiensten en dank zij de uitwisseling van gegevens met buitenlandse zusterdiensten, ondermeer in NATO-verband.

Uiteraard worden de gesignaleerde ontwikkelingen ook onder de aandacht gebracht van de binnenlandse zusterdiensten, rechtstreeks of via het CVIN, en van andere daarvoor in aanmerking komende instanties. In een tweetal rapporten werd de aandacht van de regering gevraagd voor de ontwikkelingen binnen de CPN; enkele andere handelingen over de voortgaande pogingen van Oosteuropese zijde de kernwapendiscussie te beïnvloeden.

Vanwege de ontwikkelingen in de CPN is de aandacht van de Dienst voor het functioneren van deze partij - behoudens belangstelling voor de orthodoxe fractie - verminderd. In plaats daarvan wordt meer aandacht besteed aan analyse van processen van heimelijke politieke beïnvloeding.

Ondanks het feit dat de CPN zich heeft afgewend van de internationale communistische beweging houdt het "Samenwerkingsverband Stop de N-bom - Stop de Kernwapenwedloop" de relaties met de officiële vredesbewegingen in Oost-Europa in stand. De inlichtingenactiviteiten gericht op die verbinding zijn voortgezet. Meer aandacht is besteed aan het Nederlandse Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking, dat met het oog op Nederlandse deelname aan een manifestatie van de Wereldvredesraad in Praag nieuw leven is ingeblazen. Het comité verleent handen spandiensten aan vertegenwoordigers van het Tsjechoslowaakse vredescomité die ons land bezoeken. Onder hen bevinden zich opvallend veel inlichtingenofficieren, die contact zoeken met Nederlandse vredesgroepen.

Nieuwe beïnvloedingsinstrumenten zijn van Sowjet-zijde gezocht en verworven in internationale organisaties van artsen, schrijvers, wetenschappers en militairen. Initiatieven zijn genomen om de acquisitie van inlichtingen in deze sferen te verbeteren.

Directie C

Algemeen

Tweemaal bestond in deze verslagperiode aanleiding tot politiek c.q. justitieel ingrijpen, t.w. in verband met de inlichtingenactiviteit van de Russische consulaire medewerker (en inlichtingenofficier) , die op 12 februari 1983 tot persona non grata werd verklaard en in verband met het sinds enige jaren in ons land opereren van de Oostduitse illegale inlichtingenofficier SPREU, waaraan een einde werd gemaakt door arrestatie. Helaas bleek in het laatste geval de Nederlandse spionagewetgeving wederom ontoereikend, zodat SPREU binnen 48 uur ons land kon verlaten. Een gedegen justitieel onderzoek is door deze gang van zaken onmogelijk geweest.

Relaties*

De ervaring in het inlichtingen- en veiligheidswerk heeft geleerd, dat een goed funktionerend samenwerkingsverband met zowel binnenlandse als buitenlandse relaties onontbeerlijk is.

Ministerie van Justitie

Zo heeft de Directie C goede kontakten met het Ministerie van Justitie inzake o.a. visaverlening, verblijfsvergunningen, asiel- en naturalisatieaanvragen.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Met het Ministerie van Buitenlandse Zaken vond regelmatig overleg plaats over de personeelsbezetting van de Oosteuropese en sommige Arabische Ambassades in Nederland.

Ook vond overleg plaats met de chef van de Directie Azië en Oceanië en de sous-chef van de Directie Kabinet en Protocol over een eventuele uitbreiding van de bewegingsvrijheid van Chinese diplomaten in ons land.

Adviezen werden verstrekt betreffende het ontwerp-paspoortwet.

ECD

In enkele zaken betreffende embargohandel met Oostbloklanden werd met de Economische Controle Dienst samengewerkt.

Militaire zusterdiensten en I.D.B.

In goede samenwerking met de militaire zusterdiensten en de I.D.B. werd een aantal zaken onderzocht.

Een operatie met één van de militaire zusterdiensten leidde tot de uitwijzing van de reeds genoemde .

Koninklijke Marechaussee

Gezien het toenemend reizigersverkeer naar en van Oosteuropese landen werd het werkkontakt met de Grensveiligheidsdienst verstevigd.

*) Met sommige genoemde instanties bestaat o.m. ook vanuit de Directie B een goede werkrelatie.

Buitenlandse zusterdiensten

Met buitenlandse zusterdiensten is sprake van een in het algemeen goed en in vele gevallen regelmatig samenwerkingsverband.

Shape/Afcent

Met deze instanties werd ten aanzien van de veiligheidssituatie nauw samengewerkt.

Operationele activiteiten ten aanzien van de Sowjet-Unie

Dankzij een groot aantal operaties, waaronder dubbeloperaties, agenten- en informantoperaties en technische operaties, werden gegevens verkregen over illegale activiteiten van de Sowjet-inlichtingendiensten. Onze interesse richtte zich hierbij vooral op de Sowjet-vertegenwoordiging hier te lande, de Sowjet-scheepvaart, het reizigersverkeer van en naar de Sowjet-Unie en de groep van Russische emigranten in Nederland. Tevens ontvingen bedrijven die in de belangstellingsfeer van de Sowjet-inlichtingendiensten liggen (i.v.m. technologie en/of embargoartikelen) onzerzijds preventieve aandacht.

Onderzoek werd gedaan naar verschillende personen die verdachte contacten met leden van de Russische inlichtingendiensten onderhielden, waaronder enkelen die aan de Russen spontaan hun medewerking aanboden. De Sowjet-belangstelling voor de Rotterdamse haven nam toe. Derhalve werden de activiteiten ter verwerving van informatie hierover uitgebreid. Tevens vond voortdurend overleg plaats met het Ministerie van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de door de Russen gewenste vestiging van een consulaat-generaal in Rotterdam.

Operationele activiteiten ten aanzien van de overige communistische landen

D.D.R.

Onze informatiepositie rond inlichtingenactiviteiten ondernomen vanuit de D.D.R. is nog niet optimaal. Gedurende de verslagperiode werden derhalve drie nieuwe projecten gestart in het reizigersverkeer en een project gericht op het vrachtverkeer.

Polen

Veel aandacht eiste de bezetting van de Poolse Ambassade in Bern door een aantal Polen onder leiding van

Daar deze laatste in ons land een vluchtelingenstatus bezit, vond veelvuldig overleg met de Zwitserse autoriteiten en de C.R.I. plaats. De door een Poolse defector geïndiceerde aanwezigheid in ons land van een z.g. illegale agent van de Poolse militaire inlichtingendienst leidde tot uitvoerig onderzoek en uiteindelijk tot identificatie.

Tsjechoslowakije

Uit technische operaties is gebleken dat de Tsjechoslowaken meer dan normale belangstelling hebben voor de Nederlandse vredesbeweging. Uit een aantal volg- en observatie-akties is duidelijk geworden, dat de Tsjechoslowaakse inlichtingendienst een voornamelijk rol speelt in de voorbereidingen aan Nederlandse zijde van een Congres van de Wereld Vredesraad in Praag dit jaar.

Door het goede contact met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en in samenwerking met diverse Rijkspolitie-onderdelen werd een Tsjechoslowaaks gezelschap, dat onder valse voorwendsels Nederland bezocht, onderkend als een door de Tsjechoslowaakse pers breed uitgemeten vredesmissie.

Roemenië

Een in Frankrijk gedefecteerde medewerker van de Roemeense inlichtingendienst verstrekte informatie over een internationaal agentennet, dat zich ook tot in Nederland uitstrekt.

In samenwerking met de Franse en later de Westduitse zusterdienst zijn derhalve onderzoeken gestart om tot detectie van de agenten te komen.

Cuba

Een onderzoek werd gestart naar mogelijke inlichtingenactiviteiten van Cubanen in het Rotterdamse havengebied.

Onze operationele activiteiten richtten zich vooral op een beperkt aantal personen, dat zich, naar wij vermoeden, met inlichtingenactiviteiten bezig houdt.

Een tripartite overleg werd gestart met de Britse en Amerikaanse zusterdiensten, die ons met hun uitgebreide kennis van zaken op dit gebied behulpzaam kunnen zijn.

Joegoslavië

Gezien het geringe gevaar dat ons land te duchten heeft van de Joegoslavische inlichtingendienst bleek het Joegoslavisch projekt beperkt tot handhaving van de bestaande minimale informatiepositie.

Waakzaamheid blijft echter geboden vanwege de immer latent aanwezige terroristische dreiging die uitgaat van de verschillende Joegoslavische emigrantengroeperingen.

Terrorisme

Molukkers

Hoewel het veiligheidsaspect van de Molukse problematiek geleidelijk in betekenis afneemt, blijkt BVD-activiteit op een aantal Molukse terreinen geboden. In Assen is een politie-auto beschoten vijf jaar na beëindiging van de laatste treinkaping; Ds. Metiary, voorzitter van de Baden Persatuan, ontwikkelt plannen en activiteiten om in Indonesië ongeregeldeheden te stimuleren; het min of meer marxistisch-leninistisch Moluks Scholingskollektief (uit welks midden de schutters op de politie-auto afkomstig waren) blijft de aandacht houden.

Op genoemde terreinen werd de vereiste informatie (waar relevant ook ten dienste van politie en justitie) verkregen door verscheidene agentenoperaties, enkele technische operaties en vele, uiteenlopende kontakten van niet-operationele aard.

Palestijnen

De vestiging van een PLO-kantoor in Den Haag heeft aan het onderkennen en localiseren van de Palestijnse terreurdreiging een nieuwe dimensie gegeven. Enerzijds kan dit PLO-kantoor zeer wel aanvalsobject worden van radikale splintergroepen (Abu NIDHAL, Abu IBRAHIM), anderzijds kunnen vanuit een dergelijk kantoor activiteiten ondernomen worden, die het uitvoeren van terroristische aanslagen op zijn minst vergemakkelijken. Aan de in Al Fatah georganiseerde Palestijnen in ons land alsmede aan de interactie van deze Palestijnen met enerzijds het PLO-kantoor, anderzijds Fatah-onderdelen en -funktionarissen buiten ons land, werd intensief aandacht besteed. Technische acties en agentenoperaties als ook een intensieve uitwisseling van gegevens met toeziende diensten, leverden het materiaal voor regeringsbrieven en interne rapporten met betrekking tot de evaluatie van de Palestijnse dreiging, alsmede voor het onderbouwen van een BVD-inbreng in diverse interdepartementale overlegorganen terzake.

Armeniërs

De dreiging van het Armeense terrorisme werd nog eens onderlijnd door de (mislukte) aanslag op de Turkse consul-generaal in Rotterdam. Informatieverwerving in Armeense kring is een uiterst moeizaam bedrijf, doch dankzij enkele agentenoperaties en waar mogelijk uitwisseling van informatie met bevriende diensten komt er enig zicht op de A.S.A.L.A.-organisatie. Uiteraard bestaat er ook op dit terrein een nauwe samenwerking met politie en justitie (C.R.I.).

Staatsterrorisme

Aan de activiteit van regimens die dissidenten ook buiten het eigen grondgebied vervolgen en zelfs doden (Libië, Syrië, Irak, Iran) werd uiteraard de nodige aandacht besteed. Activiteiten uitgaande van het Libisch Volksbureau in Brussel (ook voor Nederland competent) worden dezerzijds nauwlettend gevolgd.

De Syrische activiteiten richten zich vooral op de als vijanden van het Assad-regiem beschouwde Moslem Broeders. Daarnaast steunt Syrië radicale Palestijnse splintergroepen als die van Abu NIDHAL. Sinds Irak en Iran (beide landen zijn in Den Haag met een Ambassade vertegenwoordigd) met elkaar in oorlog zijn, is het grootste deel van hun aandacht daarop gericht. Technische en agentenoperaties tonen aan, dat beide Ambassades zich op beperkte schaal moeite geven, dissidenten te traceren en te intimideren. Een reeks bomaanslagen tegen Franse objecten, waaronder het Franse consulaat in Amsterdam, wordt toegeschreven aan Iran (wraak wegens Franse steun aan Irak).

HOOFDAFDELING D

Beveiligingsadviezen

In deze verslagperiode werd wederom een groot aantal beveiligingsadviezen uitgebracht aan hogere en lagere overheidsinstanties, aan bedrijven betrokken bij de uitvoering van geclassificeerde defensieopdrachten en bedrijven van vitaal belang voor het in stand houden van het maatschappelijk leven. De verstrekte adviezen hadden betrekking op aspecten van organisatorische, materiële, technische en personele beveiliging.

Meermalen gaf bij de Dienst beschikbaar gekomen informatie betreffende beveiligde objecten aanleiding tot het advies aan de betrokken beveiligings-functionarissen, maatregelen te treffen om tot een adequate aanpassing van de beveiligingssituatie te komen.

Computerbeveiliging

De werkzaamheden van de Hoofdafdeling D in de interdepartementale Stuurgroep Voorschriften Computerbeveiliging kunnen als afgerond worden beschouwd.

De Stuurgroep beraadt zich momenteel omtrent eventuele ontplooiing van activiteiten in aansluiting op haar oorspronkelijke taak.

De Hoofdafdeling D levert in adviserende zin haar bijdrage op het terrein van de computerbeveiliging met name bij de toepassing van de betreffende voorschriften in de praktijk; waar nodig wordt hierbij samengewerkt met deskundigen van de Militaire Inlichtingen Diensten. Daartoe is periodiek overleg geïnitieerd.

NAVO/WEU - beveiliging

Onverminderd werden de werkzaamheden gecontinueerd, voortvloeiend uit de door de Minister van Binnenlandse Zaken als National Security Authority aan de BVD gedelegeerde taken met betrekking tot de NAVO/WEU - beveiliging. Controles werd uitgevoerd op de naleving van de internationaal overeengekomen beveiligingsmaatregelen. Instandhouding van een goede personele beveiliging vergde een intensieve bemoeienis.

Inspecties gedurende de verslagperiode bij de Nederlandse permanente vertegenwoordigingen in Bonn en Londen leidden tot de conclusie dat goeddeels wordt voldaan aan de te stellen eisen.

De jaarlijkse inspectie door het NATO Office of Security hier te lande richtte zich ditmaal op sectoren vallend onder de beveiligingsverantwoording van de Landmacht Inlichtingendienst.

Veiligheidsonderzoeken

De uitvoering van de taken op het terrein van het instellen van veiligheidsonderzoeken naar gegadigden voor vertrouwensfuncties kregen onverminderd grote aandacht.

Ook in deze verslagperiode werd een actieve bijdrage geleverd in de werkzaamheden van de permanente Commissie Vertrouwensfuncties, die in het bijzonder gericht waren op het terugbrengen van het aantal vertrouwensfuncties bij de Ministeries van Defensie en Justitie/CRI en van de Commissie Herziening Beveiligingsvoorschrift, die kwam tot de afronding van een concept voor een nieuw Beveiligingsvoorschrift.

In de contacten met de departementale beveiligingsambtenaren werd het beleid gericht op een verdere beperking van het aantal vertrouwensfuncties gecontinueerd.

De doorgevoerde reorganisaties bij enkele departementen noopten tot aanpassingen in de betreffende vertrouwensfunctielijsten.

Vorming

In het kader van haar beveiligingsbevorderende taak organiseerde de Hoofdafdeling D wederom informatieve bijeenkomsten ten behoeve van beveiligingsambtenaren bij de Rijksoverheid en beveiligingsinspecteurs uit het bedrijfsleven.

Met verschillende categorieën Vertrouwensfunctionarissen werden gesprekken gehouden ter bevordering van de beveiligingszin.

STAFDELING SBP =====

Bij de bestudering van ontwikkelingen in de communistische wereld en andere voor de Nederlandse veiligheidssituatie relevante, internationale verschijnselen werd in de afgelopen periode aan een verscheidenheid van gebeurtenissen aandacht geschonken, wat zijn neerslag vond in interne en uitgaande rapporten, lezingen, besprekingen met buitenlandse zusterdiensten en binnenlandse relaties.

De meest belangwekkende ontwikkeling in de Sowjet Unie was zonder twi- fel de opvolging van de overleden partijleider BREZHNEV door de voor- malige KGB-chef ANDROPOV. De aflossing van de wacht leidde tot een straffere binnenlandse politiek en een wat flexibeler presentatie van het buitenlandse beleid, dat wellicht meer nog dan tot dusver erop ge- richt is de Atlantische bondgenoten - ook met clandestiene middelen - uit elkaar te spelen. De machtswisseling aan de top werd gevolgd door een aantal mutaties op lager echelon, die blijkbaar meer armslag moeten geven aan het Sowjetrussische repressie- en inlichtingenapparaat.

Een verscherping van de repressie valt eveneens waar te nemen in andere Oosteuropese landen. Het meest ingrijpend speelt dit in de Poolse Volksrepubliek, maar het geldt zeker ook voor "modelstaten" als de DDR en Tsjechoslowakije, en zelfs voor een als betrekkelijk "liberaal" bekend staand land als Hongarije. De onderscheiden regiems reageren nerveus op het ontstaan van onafhankelijke basisbewegingen, waarmee sympathiserende westerse groeperingen zoals met name de vredesbewegingen contact zoeken. De Oosteuropese autoriteiten trachten deze contacten steeds krachtiger te frustreren en beginnen ook kritischer uit te vallen tegen de tot voor kort zo hooggeprezen vredesorganisaties in het Westen, voorzover die hun oppositie tegen de NAVO-politiek zijn gaan paren aan pleidooien voor de mensenrechten in Oost-Europa.

Overigens is daarmee geen eind gekomen aan de Oosteuropese campagne om zowel langs openlijke als heimelijke weg de publieke opinie en vooral de vredesbeweging in de westerse wereld te beïnvloeden. Tijdens een dezerzijds op 22 maart in Den Haag speciaal daartoe georganiseerde bijeenkomst van vertegenwoordigers van enkele West-europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten zijn met vrucht ervaringen en meningen over deze beïnvloedingsactiviteiten uitgewisseld.

Een nadere analyse van de opstelling van de Westeuropese CP-en wijst op een zekere stagnatie en soms zelfs teruggang in het zogenaamde "eurocommunistische" ontwikkelingsproces, waarin een aantal van de belangrijkste van die partijen zich sinds de jaren zeventig bevindt. Zij nemen toch niet definitief afstand van hun ideologisch erfgoed en verbondenheid met de "socialistische landen", ook al blijven zij zich ondertussen kritisch afzetten tegen het Oosteuropese maatschappij-model. Vastgesteld kan worden dat ook de "eurocommunistische" partijen bijna steeds nog in hoofdlijnen de buitenlandse Sowjetpolitiek blijven ondersteunen - ook met praktische activiteiten zoals bijv. in het kader van voornoemd beïnvloedingsoffensief.

De Stafafdeling SBP bestudeert, tenslotte, de recente ontwikkelingen in China en de problematiek van het Midden Oosten, met name rond de Palestijnse kwestie.

HOOFDAFDELING E =====

Afdeling Opleiding en Vorming

Overeenkomstig het bepaalde in het Reglement Opleidingen en Examens B.V.D., nr. 21922 S.G./Kabinet zijn in deze verslagperiode georganiseerd

- één Algemene Cursus, ten behoeve van middelbaar en hoger kader zowel van de Dienst als van zijn Verbindingen en Zusterdiensten;
- twee Basis cursussen Extern, ten behoeve van personeelsleden van de Verbindingen van de Dienst;
- drie Praktijk cursussen Extern, ten behoeve van de hiervóór bedoelde functionarissen, die de examens van de aldaar genoemde cursussen met goed gevolg hebben afgelegd;
- één Basis cursus Intern, ten behoeve van personeelsleden van de Dienst, werkzaam in z.g. ondersteunende functies;

- twee Informatiecurssussen voor daarvoor in aanmerking komende functionarissen, zowel van de eigen Dienst als van de Verbindingen van de Dienst;
- één Observatiecursus voor personeelsleden van de Dienst;
- twee Bewerkingscurssussen (voorheen Analysecurssus) ten behoeve van "case-workers" (analisten) van de Dienst;
- één Oriëntatiecursus ten behoeve van functionarissen van de P.T.T.-Verbindingsdienst.

Chef en docenten van de Afdeling zijn bij verschillende opleidingsinstituten van de politie en de krijgsmacht als gastspreker opgetreden en hebben daarenboven enkele lezingen verzorgd voor ambtenaren van Gemeente en Rijkspolitie en van de Koninklijke Marechaussee, alsmede voor functionarissen belast met vreemdelingenzaken.

In het kader van de driejaarlijkse herhalingscurssussen ten behoeve van ID-functionarissen van Gemeente- en Rijkspolitie zijn gedurende het afgelopen winterseizoen in een dertiental 2-daagse bijeenkomsten actuele ontwikkelingsaspecten van de inlichtingen- en veiligheidsdienstwerk aan de orde gesteld.

Afdeling Onderzoeken

Over de houding van het publiek en officiële instanties ten opzichte van de B.V.D. zijn geen bijzonderheden te vermelden.

Afdeling Observatie

De afgelopen zes maanden heeft de volgfafdeling veel tijd en mankracht geïnvesteerd in het observeren van in ons land verblijvende leidende figuren uit de Surinaamse bevrijdingsorganisaties in verband met plannen om de huidige regering in Suriname omver te werpen.

Daarnaast werd - zoals gebruikelijk - veel aandacht besteed aan de activiteiten van inlichtingen-officieren werkzaam op de ambassades van de Warschaupakt-landen.

In het bijzonder de activiteiten van de KGB- en GRU-officieren werden onder de loupe genomen.

Ook onze pogingen om tot identificatie te komen van naar ons land gezonden medewerkers van de Oostduitse inlichtingendienst MfS vergt in toenemende mate onze belangstelling. Onze bijstand bij de aanhouding van de Oostduitse professor Spreu was in dat kader een interessante aanlegenschap.

Bureau Vertalingen en Uitwerking

Tijdelijk extra bijstand werd verleend in verband met operaties in de Skandinavische, Pakistaanse en Surinaamse sfeer.

HOOFDAFDELING TECHNISCHE DIENST

Bureau Verbindingen

Ter ondersteuning van de Directie C worden in een viertal zaken de uit radio-interceptie verkregen gegevens vergeleken met de bewegingen van personen, verdacht van inlichtingenactiviteiten.

In de sfeer van agentenoperaties op Nederlands grondgebied is het gebruik van nieuwe communicatie-middelen vastgesteld.

De van de zijde van de Russische Ambassade tegen de Dienst gerichte radio-observatie heeft geen veranderingen ondergaan, hetgeen - gezien de invoering van crypto-grafische beveiliging van het mobilfoonnet van de Dienst - opmerkelijk is.

In het kader van de nationale samenwerking op verbindingseinlichtingen-gebied (VIC) werd de sectie verbindingseinlichtingen ingaande 1 januari j.l. belast met de zorg voor de "beheerseenheid" van het VIC-peilnet. Zoals in de Verbindingsinlichtingen Commissie in 1977 is overeengekomen, werd per die datum de tot dan toe verleende ondersteuning van de Dienst door het Ministerie van Defensie en de PTT op het terrein van radio-interceptie tot nul gereduceerd.

De internationale samenwerking op dit terrein onderging geen principiële wijzigingen; wel werd de uitwisseling met de Franse Dienst in effectieve zin verbeterd.

Bureau Electronica

In overleg met de Hoofdafdeling D werd, in samenwerking met Defensie, een onderzoek ingesteld naar de kwetsbaarheid van straalverbindingen. De resultaten van dit onderzoek hebben de Luchtmachtstaf doen besluiten een kwetsbaar traject in de Randstad crypto-grafisch te beveiligen.

AFDELING ACD *****

In deze verslagperiode werden de leidinggevende vacatures in de vernieuwde afdelingsstructuur geleidelijk verder bezet. Door middel van cursussen, vormingsactiviteiten en bijzondere opdrachten werd de ontplooiing van het leidinggevend talent gestimuleerd. De vruchten daarvan in de vorm van verbeterende communicatie tussen lijn en uitvoering, alsmede uitingen van initiatief op lager echelon worden merkbaar.

Een ruime periode van brainstorming en intern overleg werd afgesloten met een schets van een toekomstig (geautomatiseerd) informatiebeheer. Afdelingsleiding en -kader kunnen zich unaniem vinden in de ontwikkelde visie en prepareren een voorstel aan de Beleidsgroep Automatisering (BAUT) voor een in te stellen vooronderzoek.

In de ontwikkelde visie is aandacht geschonken aan de vervolmaking van de onderwerps- en aspectendocumentatie, de integratie van reeds geautomatiseerde deelbestanden, realisatie van de algemene en centrale functie van de afdeling ACD ten aanzien van het informatiebeheer, de decentrale raadpleging door de gebruikers zelve met behoud van de compartimenteringseisen alsmede aan de eisen waaraan de inrichting van persoonsregistraties dienen te voldoen.

AFDELING G *****

In de afgelopen periode is veel tijd besteed aan de besluitvorming rondom vervanging van de computer. Uiteindelijk is gekozen voor continuering van de relatie met IBM, als leverancier van het centrale deel van de apparatuur, en is besloten tot koop van een IBM 4341/N2 computer.

Ten aanzien van de ontwikkeling van nieuwe geautomatiseerde systemen kan worden vermeld dat de systeembouw voor de geautomatiseerde administratie van veiligheidsonderzoeken is voortgezet en in de komende maande moet resulteren in de start van het proefdraaien van het nieuwe systeem. Het concept van een nieuw systeem voor de post- en documentenregistratuur bij de Dienst is vrijwel gereed (zie de Afdeling ACD).

AFDELING FID
=====

Het boekjaar 1982 werd gunstig afgesloten. Op het artikel Personeel werd f 1.360.000,-- niet besteed. Daarmee werd ruimschoots voldaan aan de afspraak met H.FEZ/BIza om in verband met de bezuinigingsoperaties f 1.000.000,-- op de totale begroting over te houden. Het artikel Materieel sloot met een overschot van f 1.400,--.

De verbouwing van het pand President Kennedylaan 15, waaraan de Rijksgebouwendienst in 1982 is begonnen nadert zijn einde.

De begane grond van dit gebouw was tot medio 1981 in gebruik bij de Rijksgebouwendienst. Door interne verhuizingen kon daarna de eerste etage van het pand worden vrijgemaakt om na de verbouwing als nieuwe ruimte voor Dienstleiding en Kabinet te fungeren. Deze ruimte werd in maart in gebruik genomen.

Thans wordt nog gewerkt aan de verbouwing van de hoofdingang en aan het plaatsen van slagvaste beglazing op de begane grond.

De vrijgekomen ruimte in pand 25 zal tussen de in dat pand gevestigde onderdelen worden verdeeld.

Ook nu beide panden geheel bij de Dienst in gebruik zijn blijft het tekort aan werkruimte, berekend volgens de normen van de Rijksgebouwendienst, nog hoog (+ 750 m²).

AFDELING PERSONEEL
=====

In de verslagperiode is goede voortgang gemaakt met de werkzaamheden gewijd aan de invoering van de Arbeidsonstandighedenwet, de invoering van de zogenaamde Dienstcommissie Nieuwe Stijl, en de invoering van het nieuwe BBRA.

- ./ Een overzicht van personeelsmutaties in de verslagperiode gaat als bijlage hierbij.

PERSONEELSMUTATIES

1-10-1982

1-4-1983

1. Afvloeiingen

Reden	Mannen				Vrouwen				Totaal			
	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal
F.l.o.	-	5	5	10	-	2	-	2	-	7	5	12
eigen verzoek	1	5	1	7	4	3	-	7	5	8	1	14
inval. pens.	-	2	-	2	2	-	-	2	2	2	-	4
afl. contract	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
overleden	-	2	-	2	-	1	-	1	-	3	-	3
overpl.BiZaI	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1
art.98, lid 1 sub g v.h. A.R.A.R.	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
	1	15	6	22	7	6	-	13	8	21	6	35

2. Indienstredingen

Mannen				Vrouwen				Totaal			
lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal	lager	middelb.	hoger	totaal
6	21	-	27	13	3	-	16	19	24	-	43

Gedeeltelijke dagtaak: 54 vrouwen

's-Gravenhage, april 1983